

ΤΟ «ΚΟΙΝΟ ΚΑΛΟ»: ΕΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ ΜΕ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΔΟΛΦΟ ΧΙΤΛΕΡ ΣΤΟ ΝΙΚΟ ΧΑΡΔΑΛΙΑ

Η δεκαετία του '30 ήταν ζόρική. Ο διακρατικός ανταγωνισμός είχε χτυπήσει κόκκινο κι η Ευρώπη προετοιμαζόταν για το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Μια βαθιά οικονομική κρίση είχε χτυπήσει τον δυτικό κόσμο. Στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών κρατών διεξάγονταν τεράστιες εκστρατείες πειθάρχησης με σκοπό την υπάκουη συμμετοχή στον επερχόμενο πόλεμο. Κάμποσοι νέοι ηγέτες είχαν αναδυθεί, απ' τους οποίους άλλοι έμειναν στην ιστορία ως «τρελοί» κι άλλοι ως «ιδιοφυΐες», άλλοι ως «φασίστες» κι άλλοι ως «δημοκράτες». Είχε μόλις ειπωθεί το μεγαλύτερο κρατικό ψέμα από καταβολής κόσμου, με κωδικό «οι Εβραίοι θέλουν το κακό μας». Διάφορα φρικαλέα πράγματα παρουσιάζονταν ως «πρόοδος». Και μέσα σ' όλα, έπαιζε και «κίνδυνος για τη δημόσια υγεία».

Με λίγα λόγια, η εποχή δεν διέφερε και τόσο από τη σημερινή.

ΟΙ ΝΑΖΙΣΤΙΚΕΣ ΣΤΕΙΡΩΣΕΙΣ

Η στρατιωτικοποίηση της υγείας, η ευγονική ο ιατρικός φασισμός και οι αντιλήψεις πως η επιλεκτική αναπαραγωγή του ανθρώπινου είδους ήταν ο δρόμος προς την ευημερία του έθνους και της ανθρωπότητας απέκτησαν κομβική θέση στα καθεστώτα εκείνης της περιόδου. Σε αντίθεση με τα όσα μαθαίνουμε στην ιστορία του σχολείου βέβαια, η ευγονική δεν ήταν αποκλειστικό γνώρισμα του γερμανικού ναζισμού, ούτε είχε να κάνει μόνο με τα πειράματα του γιατρού Γιόζεφ Μένγκελε. Χαρακτήριζε την πολιτική πολλών κρατών του μεσοπολέμου και ειδικά των ΗΠΑ. Παρ' όλα αυτά, η Γερμανία έχασε και πάνω στην ήττα της θεμελιώθηκε η ιστορία του ευρωπαϊκού 20ού αιώνα όπως την ξέρουμε, οπότε η περίπτωσή της είναι αυτή για την οποία γνωρίζουμε τα περισσότερα.

Η ευγονική, ή «φυλετική υγιεινή» όπως την αποκαλούσαν τότε, δε διέθετε πάντα αυτή την κάπως βεβαρημένη ιστορία. Αντίθετα, θεωρείτο ένας αξιοσέβαστος επιστημονικός κλάδος της ιατρικής, ο οποίος διόλου συνδεδεμένος ήταν με δυσάρεστες έννοιες όπως ο φασισμός. Στον πυρήνα της βρισκόταν η ιδέα ότι η υγεία δεν πρέπει να κοιτά το άτομο, αλλά το έθνος. Μάλιστα, αντιμετώπιζε αυτά τα δύο ως δυνητικά αντίπαλα. Θεωρούσε δηλαδή ότι πολλές φορές η υγεία ενός ατόμου μπορεί να λειτουργεί ενάντια στην υγεία του έθνους, και το ανάποδο. Κι επομένως ότι η υγεία του έθνους, το «κοινό καλό», έπρεπε να προστατευθεί ακόμα κι αν αυτό απαιτούσε την καταστροφή της υγείας του ατόμου, τον περιορισμό των ελευθεριών του, ακόμα και τη θανάτωσή του. Ο λεγόμενος πατέρας

της φυλετικής υγιεινής, Άλφρεντ Πλετς, τη θεμελίωσε ως την επιστήμη που «δε θα ασχολείται με την υγεία του ατόμου, αλλά με την υγεία ολόκληρης της φυλής, ολόκληρης της κοινωνίας». ¹ Οι ιδέες του Πλετς είχαν διαδοθεί σε όλα τα μεγάλα πανεπιστήμια και διδάσκονταν σε Ευρώπη και Αμερική, ήδη από τη δεκαετία του '20.

Παρόμοιες ιδέες που υπερασπιζόνταν αυτήν την πρωτοκαθεδρία του «κοινού καλού» έναντι των ατομικών ελευθεριών και δικαιωμάτων εμφανίζονταν σε όλα τα πεδία του δημόσιου λόγου, πέρα κι απ' την ιατρική. Δείτε ας πούμε πώς μιλούσε το 1925 για το ζήτημα ένας άνθρωπος που έμελλε να επηρεάσει βαθιά την ιστορία των επόμενων δεκαετιών:

Ο εργάτης δρα ενάντια στο πνεύμα του λαού-έθνους [folk] αν δε λαμβάνει υπόψιν του το κοινό καλό ή τη διατήρηση της εθνικής οικονομίας. [...] Μια ισχυρή κυβέρνηση πρέπει να παρεμβαίνει δραστικά στις ελευθερίες του ατόμου [...] και σ' αυτές τις παρεμβάσεις το άτομο να αναγνωρίζει την προώθηση του έθνους σαν σύνολο. ²

Τα παραπάνω λόγια ανήκουν στον Αδόλφο Χίτλερ, ο οποίος το 1925 είχε ήδη αρχίσει την πορεία του προς την εξουσία και δε θεωρείτο ούτε ασήμαντος, ούτε φυσικά «τρελός».

Η άνοδος του ναζισμού στην εξουσία έφερε τους ειδικούς της ευγονικής σε θέσεις εξουσίας. Ο ναζισμός αναβάθμισε τον ρόλο των γιατρών, τους χάρισε μεγαλύτερο κύρος και τους προσέφερε περισσότερη εξουσία. Κι οι γιατροί ανταπέδωσαν την υποστήριξη. Σχεδόν οι μισοί Γερμανοί γιατροί έγιναν μέλη του ναζιστικού κόμματος πριν καν αυτό πάρει την εξουσία, πράγμα που προκαλεί ακόμα με-

γαλύτερο εντυπωσιασμό αν αναλογιστεί κανείς ότι υπήρχε κι ένα μεγάλο ποσοστό Εβραίων γιατρών, οι οποίοι για προφανείς λόγους δεν έγιναν μέλη του ναζιστικού κόμματος. Οι γιατροί συμμετείχαν και στο ναζιστικό κόμμα αλλά και στα SS σε μεγαλύτερο ποσοστό από οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα. ³

Είναι φυσικό λοιπόν ένα μεγάλο κομμάτι της πολιτικής των ναζί να έχει τη σφραγίδα της ιατρικής. Επί ναζισμού εμφανίστηκε η ιδέα του τακτικού τσεκ-απ, το οποίο μάλιστα ήταν υποχρεωτικό. Όλοι οι Γερμανοί έπρεπε να περάσουν ιατρικές εξετάσεις στα 6, τα 10, τα 14 και τα 18 και να πάρουν τα αντίστοιχα πιστοποιητικά, ενώ πιστοποιητικό υγείας ήταν απαραίτητο και για να παντρευτεί κανείς. Παράλληλα συζητιόταν και η ιδέα του «διαβατηρίου υγείας» που θα περιλάμβανε όλες τις υγειονομικές πληροφορίες του καθενός και θα ήταν απαραίτητο για ένα κάρο πράγματα. ⁴

Ένα χρόνο αφότου ήρθαν οι ναζί στην εξουσία, το 1934, τέθηκε σε εφαρμογή ο περίφημος νόμος με τον οποίον στερώνονταν υποχρεωτικά όσοι «έπασχαν από κληρονομικές ασθένειες, όπως η νοητική καθυστέρηση, η σχιζοφρένεια, η μανιοκατάθλιψη, η κληρονομική επιληψία, η νόσος του Χάντινγκτον, η κληρονομική τύφλωση, η κληρονομική κώφωση, η βαριά κληρονομική σωματική παραμόρφωση και ο αλκοολισμός». ⁵

Η όλη συζήτηση διεξαγόταν λες κι η υποχρεωτική στείρωση εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων επρόκειτο για κάτι απολύτως φυσιολογικό και δημοκρατικό. Η όλη περιγραφή ήταν πλήρως ιατροποιημένη και μόνο στα ψιλά φαινόταν ότι «υποχρεωτικά» σημαίνει χάρη στην κρατική και αστυνομική

ΟΛΑ ΑΥΤΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΙΔΕΑ ΤΩΝ NAZI – ΑΜΕΡΙΚΗ

Σε αντίθεση βέβαια με το πώς γράφτηκε η ιστορία μετά τον Β' Π.Π., τα όσα έλεγαν και έκαναν οι ναζί δεν τα κατέβασαν από την κούτρα τους. Η ιδέα του περιορισμού των ατομικών ελευθεριών προς όφελος του κοινού καλού, η ιδέα της «προστασίας της δημόσιας υγείας» και η ιδέα της ευγονικής και των στείρωσεων είχαν δοκιμαστεί κατά κόρον από τα «δημοκρατικά» κράτη πολύ πριν το 1930.

Νόμοι για την υποχρεωτική στείρωση όσων «έπασχαν από κληρονομικές ασθένειες» είχαν περάσει σε πολιτείες της Αμερικής και σε χώρες όπως η Ελβε-

τία, η Δανία και η Σουηδία ήδη από τις αρχές του 20ού αιώνα και συχνά από κυβερνήσεις σοσιαλδημοκρατικές. ¹⁴ Στην Αμερική πριν το 1930 είχαν ήδη στερηθεί δεκαπέντε χιλιάδες άτομα, και στα επόμενα δέκα χρόνια στερώθηκαν άλλες δεκαπέντε. Το 1924 οι Γερμανοί ειδικοί της ευγονικής και των στείρωσεων γκρίνιαζαν πως «σε ένα πολιτισμένο έθνος πρώτης γραμμής όπως η Αμερική τα όσα επιδιώκουμε έχουν ήδη εφαρμοστεί και δοκιμαστεί προ πολλού. Πρέπει να τους φτάσουμε». ¹⁵ Απ' ό,τι φαίνεται τα λόγια τους εισακούστηκαν και δέκα χρόνια αργότερα ήταν οι αμερικανοί ειδικοί της ευγονικής που παραπονιούνταν ότι «οι Γερμανοί μάς κερδίζουν στο δικό μας παιχνίδι». ¹⁶

βία. Το βασικό επιχείρημα ήταν αμιγώς ιατρικό και το περιγράφει εξαιρετικά ένας απ' τους αμερικανούς θαυμαστές αυτών των νόμων:

Η γέννηση και η ανατροφή ανθρώπων δεν αποτελεί έμφυτο δικαίωμα οποιουδήποτε ενήλικα διαθέτει τα απαραίτητα ανατομικά όργανα, αλλά αντίθετα αποτελεί προνόμιο που πρέπει να ασκείται προς όφελος του ατόμου, της οικογένειας, της κοινότητας και του κράτους.⁶

Άκου εκεί να έχει όποιος θέλει το δικαίωμα να γεννά ανθρώπους χωρίς να ρωτά το κράτος! Έτσι περιέγραφε την ιδέα το 1934 ο Αμερικανός γιατρός W.W. Peter. Την έβρισκε μια ιδέα εξαιρετικά προοδευτική, μια ιδέα την οποία έπρεπε να κάνουν πολιτική και τα υπόλοιπα δυτικά κράτη. Το επιστημονικό κύρος της ιατρικής, δηλαδή, εξέφραζε με σοβαρότητα τη γνώμη ότι είναι προοδευτικό να σε αρπάζουν οι μπάτσοι και να σε στερώνουν με τη βία αν είσαι αλκοολικός. Ο κ. Peter τώρα δεν ήταν κανένας πουθενάς. Μέλος της Αμερικανικής Ένωσης για τη Δημόσια Υγεία και πρόεδρος του Ινστιτούτου Καθαριότητας της Ένωσης, δημοσίευε τα λόγια του στο αξιολύβαστο περιοδικό *American Journal of Public Health (and the Nation's Health)*, δηλαδή Αμερικανική Επιθεώρηση για τη Δημόσια Υγεία (και την Υγεία του Έθνους), το οποίο κυκλοφορεί μέχρι και σήμερα έχοντας απλά αφαιρέσει την παρένθεση απ' τον τίτλο του. Με λίγα λόγια, ο κ. Peter ήταν ένας από τους «ειδικούς» της εποχής του.

Ο κ. Peter ισχυριζόταν ότι το κράτος του είχε μείνει «να κοιτάζει από μακριά» τις προοδευτικές καινοτομίες του κ. Χίτλερ, οι οποίες εκτός από προοδευτικές, του φαινόταν αναγκαίες και ορθολογικές «λόγω των προβλημάτων που αντιμετώπιζε η Γερμανία» (μεταξύ άλλων ανέφερε το δημόσιο χρέος, την πτώση του εξαγωγικού εμπορίου, την ανεργία, τον πόλεμο). Οι πόροι της Γερμανίας, έλεγε, «έχουν ελαττωθεί κατά πολύ. Επομένως, ο υπάρχων σωρός με κοινωνικά ανεύθυνους αποτελεί εμπόδιο και μεγάλη σπατάλη».⁷

Παρά το σοβαροφανές ιατρικό του περίβλημα, λοιπόν, ο κ. Peter ήξερε καλά για ποιους μιλούσε. Δε μιλούσε για «άρρωστους» γενικά, αλλά για «κοινωνικά ανεύθυνους». Για ανθρώπους που δε χωρούσαν στα σχέδια του γερμανικού κράτους, αλλά και κάθε κράτους. Το πρόγραμμα στερήσεων της Γερμανίας του 1934 συζητιόταν σε όλο τον κόσμο με τέτοιους όρους, δηλαδή σαν μια επιστημονική καινοτομία, η οποία πρέπει να μπει στο μικροσκόπιο απ' τα υπό-

λοιπα κράτη για να βρεθεί τρόπος να εφαρμοστεί και αλλού. Και το βασικό του επιχείρημα ήταν ότι το «κοινό καλό» απαιτεί θυσίες από τα μεμονωμένα άτομα. Η θέση ότι «το κοινό καλό είναι πιο σημαντικό απ' το καλό του ατόμου» έγινε θεμέλιος λίθος της ναζιστικής φιλοσοφίας. Και φυσικά το «κοινό καλό» προσδιοριζόταν αντικειμενικά από τους «ειδικούς» σαν τον κ. Peter και το συνάφι του.

Από το 1934 ως το 1939 στερώθηκαν «για το καλό της δημόσιας υγείας» σχεδόν 400.000 Γερμανοί και Γερμανίδες, η πλειοψηφία αυτών με την αιτιολογία της νοητικής υστέρησης.

ΜΙΑ ΚΑΛΗ ΙΔΕΑ ΠΟΤΕ ΔΕ ΜΕΝΕΙ ΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΤΗ

Μέχρι να ξεσπάσει ο πόλεμος λοιπόν, η πολιτική υποχρεωτικών στερήσεων όσων κρίνονταν «κοινωνικά ανεύθυνοι», «κληρονομικά ασθενείς» ή όπως αλλιώς ήθελε να τους πει το γερμανικό κράτος, ήταν κάτι διεθνώς αποδεκτό, επιστημονικά τεκμηριωμένο, συμβατό με όλες τις σύγχρονες ιδέες περί προόδου, δημοκρατίας και ελευθερίας. Κι αν γκρίνιαζαν οι ευγονιστές γιατροί ότι η κοινωνία τους θεωρεί λιγάκι μπάτσους.⁸ Μέσα στο περιβάλλον της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης που μάστιζε και τη Γερμανία λοιπόν, ο κ. Χίτλερ είχε βρει μια τόσο καλή και προοδευτική ιδέα. Έλα όμως που όταν εμφανίζεται μια τόσο προοδευτική ιδέα όπως η ιδέα της «προστασίας του κοινού καλού έναντι κάθε κόστους», δεν πρόκειται ποτέ να σταματήσει στο πρώτο της βήμα.

Η προστασία του κοινού καλού ξεκίνησε απ' τις στερήσεις «όσων διέθεταν κληρονομικές ασθένειες» ή ανεπισημίες, των «κοινωνικά ανεύθυνων». Στη συνέχεια προσέφερε το ιδεολογικό περιτύλιγμα για την επίθεση του γερμανικού κράτους εναντίον κάθε πρακτικής και κάθε φιγούρας που δεν χωρούσε στα σχέδιά του. Με το που ξεκίνησε ο πόλεμος η αντιμετώπιση των «αρρώστων» έπαψε να είναι η στείρωση. Οι «άρρωστοι» απέκτησαν μια ακόμα πιο φρικτή ονομασία: «ζωές ανάξιες να βιωθούν». Το πρόγραμμα «ευθανασίας» όπως ονομάστηκε, το περίφημο πρόγραμμα T4, οδήγησε στην εκτέλεση περίπου 70.000 ατόμων (γερμανούς πολίτες) με την αιτιολογία της «απολύμανσης». Οι Γερμανοί γιατροί «δε δέχθηκαν ποτέ ρητή εντολή να σκοτώσουν τους «ασθενείς» τους, απλά τους δό-

ΚΛΕΙΣΤΟ ΛΟΓΩ ΕΠΙΔΗΜΙΑΣ

Στη φωτογραφία φαίνεται η είσοδος του γκέτο της Βαρσοβίας. Η πινακίδα γράφει «Κλειστό λόγω επιδημίας τύφου – επιτρέπεται μόνο η διέλευση». Ο εγκλεισμός των Πολωνών Εβραίων σε γκέτο έγινε για λόγους «δημόσιας υγείας» με γνώμονα πάντα το «κοινό καλό».

θηκε η δύναμη να το κάνουν και το έκαναν χωρίς αντιρρήσεις.⁹

Γρήγορα ως «άρρωστοι» έπαψαν να αναφέρονται μόνο όσοι διέθεταν δήθεν κληρονομικές ασθένειες και συμπεριλήφθηκαν οι asozialen, οι «αντικοινωνικοί» δηλαδή όλων των ειδών και φυσικά οι Εβραίοι, οι Ρομά, οι ομοφυλόφιλοι και οι κομμουνιστές. Όλοι αυτοί χαρακτηρίστηκαν ως «απειλή για τη δημόσια υγεία».

Αυτό αποτέλεσε και το βασικό επιχείρημα για το κυνήγι των Εβραίων, ο εγκλεισμός των οποίων αρχικά σε γκέτο και στη συνέχεια η καταναγκαστική τους εργασία και η εξόντωσή τους στα στρατόπεδα έγινε αρχικά κάτω απ' αυτό το μανδύα, το μανδύα της δημόσιας υγείας. Οι καλοί γιατροί του κ. Χίτλερ, ο οποίος απ' ό,τι φαίνεται νοιαζόταν κι αυτός για την υγεία των γιαγιάδων, είχαν τη λύση. Οι Εβραίοι ήταν, λέει, μολυσματικοί, ήταν μια «άρρωστη φυλή», ήταν «παράσιτα», «καρκίνος» για τη δημόσια υγεία της Γερμανίας, προκαλούσαν τύφο και άλλες επιδημίες.

ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΕΟΔΥ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ '30

Στις διπλανές αφίσες της ναζιστικής Γερμανίας το θέμα είναι επίσης «η προστασία της δημόσιας υγείας». Η πρώτη γράφει «60.000 Μάρκα του Ράιχ. Αυτό κοστίζει αυτός ο άνθρωπος που υποφέρει από κληρονομικές ασθένειες στην Κοινότητα των Γερμανών κατά τη διάρκεια της ζωής του. Αγαπητέ συμπολίτη αυτά είναι και δικά σου λεφτά». Για το «κοινό καλό» λοιπόν πρέπει να τον ξεπαστρέψουμε. Στη δεύτερη γράφει «Προσέξτε τον τύφο – Αποφύγετε τους Εβραί-

ους». Ήταν το αντίστοιχο «Μένουμε σίτι – Μένουμε Ασφαλείς» της εποχής. Ένα προπαγανδιστικό φυλλάδιο των ναζί έγραφε: «Το 92% των κρουσμάτων τύφου έχουν τις ρίζες τους στον εβραϊκό πληθυσμό, όμως οι ίδιοι οι Εβραίοι έχουν ανοσία στον τύφο επειδή έχουν προσαρμοστεί με τα χρόνια».¹⁷ Δηλαδή αν δεν το προσέξατε, στην αφήγηση της εποχής, οι Εβραίοι ήταν οι ασυμπτωματικοί που είναι ανεύθυνοι και μεταδίδουν τον ιό στους άλλους...

Ο εγκλεισμός τους στα γκέτο αρχικά ονομάστηκε «καραντίνα». Οι ναζιστικές εφημερίδες της εποχής ανέφεραν ότι «ο εγκλεισμός των Εβραίων σε γκέτο δεν ήταν θέμα ιδεολογίας, ήταν μια υγειονομική αναγκαιότητα». Αρχικά, η μετακίνηση ήταν ελεύθερη μέσα και έξω απ' το γκέτο, αλλά μόλις οι Εβραίοι ανακηρύχθηκαν «κίνδυνος για τη δημόσια υγεία», όσοι προσπαθούσαν να το σκάσουν απ' το γκέτο πυροβολούνταν επειδή «έσπαγαν την καραντίνα». Οι ιατρικές αρχές είχαν μετατραπεί πλήρως σε μπάτσους, έχοντας το δικαίωμα να κλείνουν στο γκέτο οποιονδήποτε θεωρούσαν ύποπτο για φορέα μεταδοτικής ασθένειας, ακόμα κι αν δεν ήταν Εβραίος.¹⁰

Το πού κατέληξε τελικά η προσπάθεια του Αδόλφου να «προστατεύσει τη δημόσια υγεία» το γνωρίζουμε όλοι. Γρήγορα η φρίκη του πολέμου, της καταναγκαστικής εργασίας, των στρατοπέδων συγκέντρωσης και των θαλάμων αερίων έβγαλαν την προστασία της υγείας απ' το προσκήνιο του δημόσιου λόγου.

Η πρωτοκαθεδρία του «κοινού καλού» έναντι των ατομικών ελευθεριών είχε πάρει την τελική της μορφή: το θάνατο για τις ανάγκες του κράτους. Δίχως προσχήματα όπως «το καλό της πατρίδας», ή «η δημόσια υγεία». Με αυτά τα εφόδια μπορούμε να επιστρέψουμε στο σήμερα.

ΠΑΛΙΕΣ ΙΔΕΕΣ ΠΟΥ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ: ΤΟ «ΚΟΙΝΟ ΚΑΛΟ», Η «ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ» ΚΑΙ Η ΦΡΙΚΗ ΣΤΟΝ ΟΡΙΖΟΝΤΑ

Το τελευταίο εννιάμηνο έχουμε εξοικειωθεί για τα καλά με διάφορους τρελούς κανόνες στους οποίους πρέπει να υπακούμε. Κάθε δύο μέρες απαγορεύεται και κάτι ακόμα. «Έχουν γίνει τόσες κολοσσιαίες αλλαγές πάσης φύσεως, που άλλη μια καινοτομία δε φαίνεται ξεχωριστή», όπως έλεγε κι ο γιατρός Peter αναφερόμενος στη ναζιστική Γερμανία. Όλες αυτές οι απαγορεύσεις φαντάζουν πρωτοφανείς, ειδικά για την εποχή μας. Αλλά η επιχειρηματολογία είναι ακριβώς η ίδια: η «προστασία του κοινού καλού».

Οι «ειδικοί» της ιατρικής δηλώνουν με κάθε τρόπο ότι «η δημόσια υγεία» απαιτεί να κάνουμε κάποιες θυσίες, και οι «ειδικοί» της νομικής δηλώνουν με κάθε τρόπο ότι όλα αυτά τα τρελά είναι πλήρως συνταγματικά.¹¹ Η ίδια η Πρόεδρος της Δημοκρατίας χρησιμοποιεί αυτούσιο αυτό το επιχειρήμα:

Για να θωρακίσουμε το «εμείς» και να κρατήσουμε την πατρίδα όρθια, καλούμαστε να παραμερίσουμε το «εγώ». Να θυσιάσουμε προσωρινά ατομικές μας ελευθερίες, για να προσταπίσουμε το υπέρτατο συλλογικό αγαθό της δημόσιας υγείας.¹²

Με άλλα λόγια, η ρητορική δε διαφέρει καθόλου απ' αυτήν που χρησιμοποίησαν πριν από μερικές δεκαετίες οι ναζί για να δικαιολογήσουν τις πρακτικές τους. Ήδη οι κατευθύνσεις της συζήτησης έχουν

πάρει σκοτεινά μονοπάτια που θυμίζουν όλο και περισσότερο τη δεκαετία του '30.

Αυτή τη στιγμή που μιλάμε, με όχημα το εμβόλιο για τον ιό, συζητείται ξανά η παλιά ναζιστική ιδέα του «διαβατηρίου υγείας», το οποίο θα αποτελεί προϋπόθεση για μια ευρεία γκάμα δραστηριοτήτων. Και μπορεί το εμβόλιο να μην είναι υποχρεωτικό, αλλά για όσους δεν ψηθούν, «μπορεί όχι εμείς, αλλά η ίδια η αγορά, η ελεύθερη οικονομία να επιβάλλει τέτοιους περιορισμούς που να είναι η ζωή τους λίγο πιο δύσκολη», απ' ό,τι λέει ο πρωθυπουργός μας.¹³ Τι είδους περιορισμούς εννοεί; Για παράδειγμα οι αεροπορικές εταιρίες ήδη δηλώνουν ότι θέλουν να θεσπιστεί το περίφημο «διαβατήριο υγείας» δίχως το οποίο δε θα γίνεται να ταξιδέψεις, ενώ ακούγονται κι άλλοι πιθανοί περιορισμοί, όπως το να μη μπαίνεις σε σινεμά, θέατρα, τρένα ή ακόμα και το να μη βρίσκεις δουλειά.

Κατά τ' άλλα δεν υπάρχει καμία υποχρέωση, είστε απολύτως ελεύθεροι να κάνετε ό,τι θέλετε.

Αρκεί να συμμορφώνεστε με το «κοινό καλό».

Που θα το ορίζουν οι «ειδικοί».

Όπως και στη ναζιστική Γερμανία.

1. R. Proctor, *Racial Hygiene: Medicine Under the Nazis*, Harvard University Press, 1988, σ. 15.

2. A. Hilter, *Mein Kampf*, Hurst & Blackett Ltd., 1939, σ. 267 και σ. 436.

2. Omar S. Haque κ.α., «Why did so many German doctors join the Nazi Party early?», *International Journal of Law and Psychiatry* 35, 2012, σσ. 473–479.

4. R. Proctor, ό.π., σ. 135, 141.

5. W. W. Peter, «Germany's Sterilization Program», *American Journal of Public Health (and the Nation's Health)*, 03/1934. Βρίσκεται μεταφρασμένο στο autonomeantifa.gr > Νέος Διαγωνισμός: Το Γερμανικό Πρόγραμμα Στείρωσεων.

6. W. W. Peter, ό.π.

7. W.W. Peter, ό.π. Ο τονισμός δικός μας.

8. R. Proctor, ό.π., σ.107.

9. R. Proctor, ό.π., σ.193.

10. Όλα αυτά στο R. Proctor, ό.π., σ.199-200.

11. Βλ. για παράδειγμα «Κινδυνεύουν οι ατομικές ελευθερίες από τον κορωνοϊό; Τρεις κορυφαίοι συνταγματολόγοι απαντούν», lifo.gr, 24/5/2020.

12. «Αικ. Σακελλαροπούλου: «Δεν θα αφήσουμε να μας κυριεύσει ο φόβος»», *Καθημερινή*, 24/03/2020.

13. «Κοροναϊός – Εμβόλιο : Οι αεροπορικές εταιρείες θέλουν υποχρεωτικό εμβολιασμό για τους επιβάτες», in.gr, 28/12/2020.

14. E. Traverso, *Οι Ρίζες της Ναζιστικής Βίας*, Εκδόσεις του 21ου Αιώνα, 2013, σ. 158.

15. R. Proctor, ό.π., σ. 97,98.

16. S. Kühl, *The Nazi Connection: Eugenics, American Racism and German National Socialism*, Oxford University Press, 1994, σ. 37.

17. «A Jew in quarantine in the Warsaw ghetto», *Ghetto Fighters House Archives*, Registry No. 12039P

18. S. Bologna, *Ναζισμός κι Εργατική Τάξη: Κρίση, Κράτος Πρόνοιας και Αντιφασιστική Βία στη Γερμανία του Μεσοπολέμου*, *Antifa Scripta*, 2011, σ. 90.

ΟΙ ΑΝΤΙΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ

Ως asozialen, δηλαδή «αντικοινωνικοί», χαρακτηρίζονταν πολλοί,

επειδή είχαν μείνει άνεργοι για πολύ καιρό, επειδή είχαν διαπράξει μικροεγκλήματα, επειδή είχαν μπλεχτεί με την πορνεία, επειδή διέθεταν σοβαρή αναπηρία, επειδή υπέφεραν από ασθένειες που θεωρούνταν κληρονομικές, επειδή ο σεξουαλικός τους βίος ήταν ασυνήθιστος, επειδή είχαν κατ' εξακολούθηση επιδείξει αγωνιστική συμπεριφορά είτε στον εργασιακό τους χώρο είτε απέναντι σε εκπροσώπους του κράτους (αυτό αφορά την πλειοψηφία των φιλοκομμουνιστών), επειδή άλλαζαν υπερβολικά συχνά τόπο κατοικίας ή απλά επειδή τους είχαν πιάσει πάρα πολλές φορές να επιβαίνουν στα μέσα μαζικής μεταφοράς χωρίς εισιτήριο.¹⁸

Η ρητορική περί αντικοινωνικών είχε μέσα μόλις δόσεις περί «κοινού καλού» και «δημόσιας υγείας». Οι έγκλειστοι στα στρατόπεδα εργασίας αναγκάζονταν να φορούν ένα χαρακτηριστικό σήμα στα ρούχα τους. Οι ποινικοί εγκληματίες φορούσαν ένα πράσινο τρίγωνο, οι Εβραίοι ένα αστέρι του Δαβίδ, οι ομοφυλόφιλοι ένα ροζ τρίγωνο, κλπ. Οι «αντικοινωνικοί» φορούσαν ένα μαύρο τρίγωνο. Έτσι, όλοι ήξεραν ποιος ήταν τι πράγμα.

Και στις μέρες μας, η επιβολή της μάσκας έχει προσφέρει μια εξαιρετική οπτικοποίηση του διαχωρισμού κοινωνικών-αντικοινωνικών, ορατή στον καθένα. Αυτοί που φοράνε μάσκα και δεν ακουμπιούνται με άλλους ανθρώπους είναι οι «κοινωνικοί». Εμείς που δε φοράμε και ακουμπιόμαστε είμαστε οι «αντικοινωνικοί». Και σε μια σατανική σύμπτωση, φοράμε και πάλι μαύρα.